

MAVZU:

■ SOVET MUSTABID
TUZUMINING NEGIZLARI,
MOXIYATI VA OQIBATLARI.

Ma'ruza rejasi

- 1.Sovet mustabid tizimining negizlari.
- 2.Sovet xokimiyatini olib borgan qatag`onlik siyosati va uning yunalishlari.
- 3.Qatag`onlik siyosati va uning oqibatlari: fan, ta'lim, , san'at, madaniy oqartuv muassasalari.

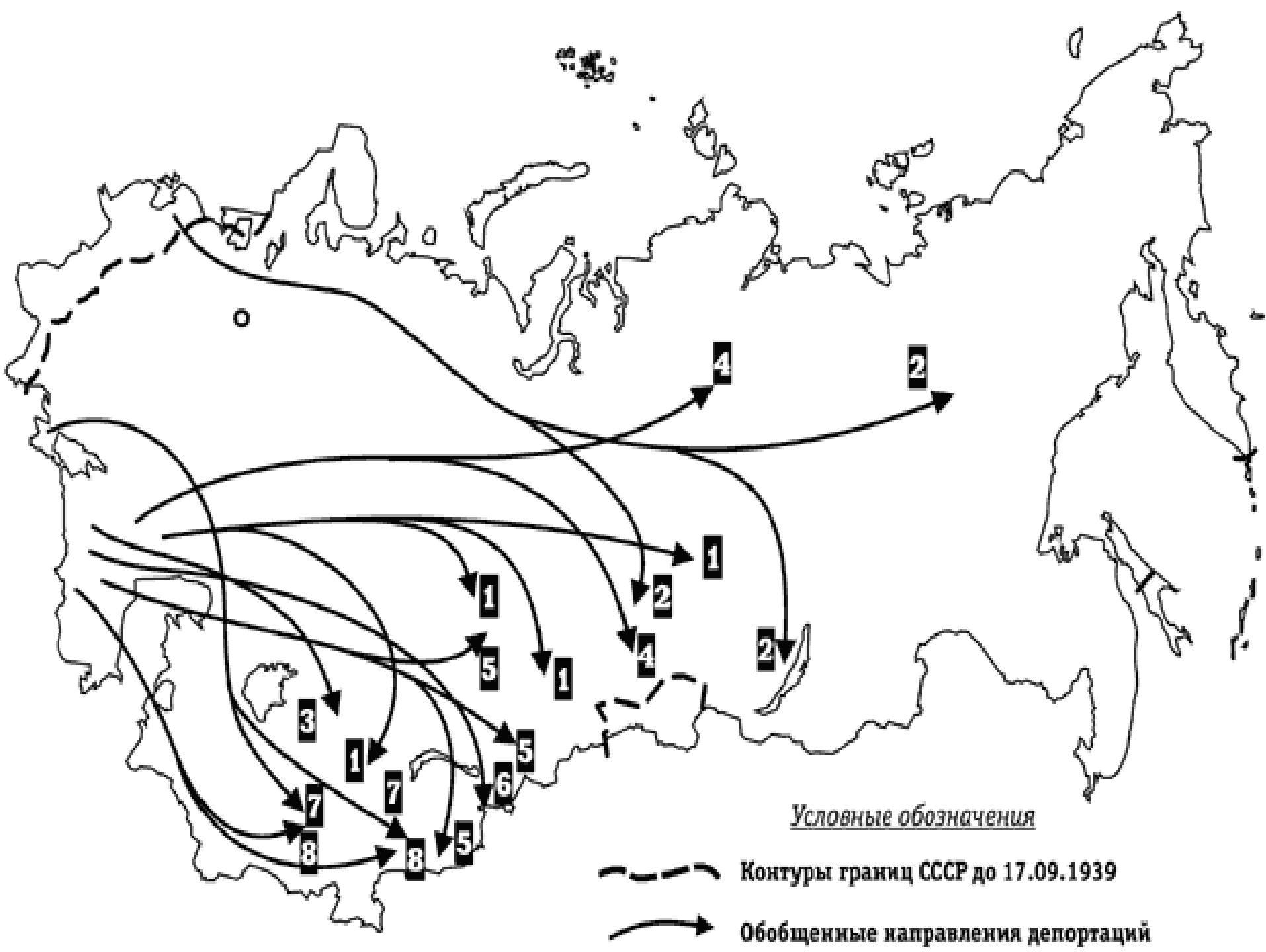

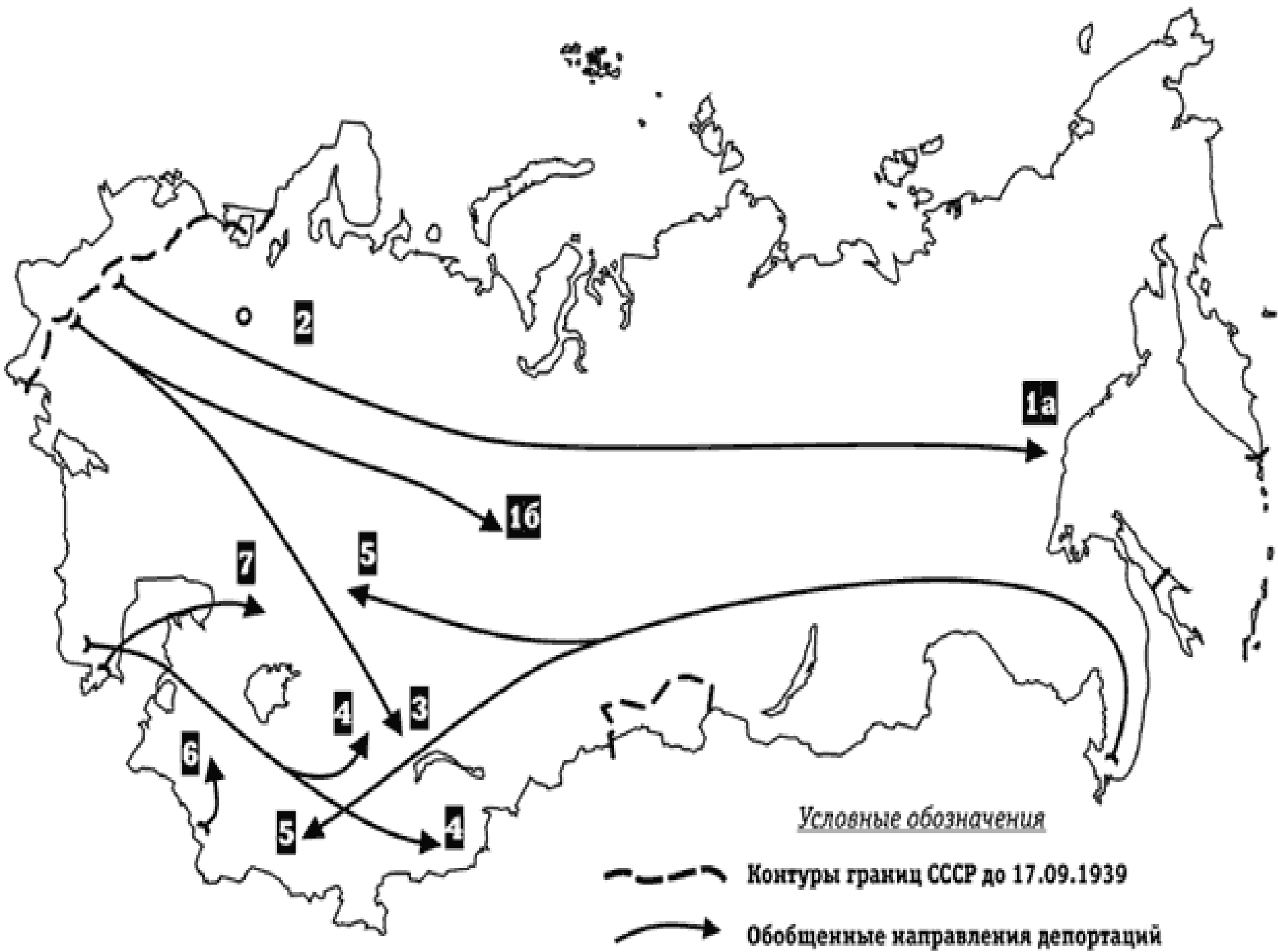

УЗБЕКИСТАН, ТУРКМЕНИЯ, ТАДЖИКИСТАН, КИРГИЗИЯ

о количестве лиц, поданных суду Военной Коллегии
Верховного Суда СССР, по представленным в 1957-1958г.г.
МВД СССР спискам на утверждение в ЦК ВКД(С)

Дата представления списков	Жанр тонов	Количество представленных			Приме- чание
		Всего	I кат.	II кат.	III кат.
27 февраля 1937г.	I	479	-	-	-
19 марта 1937г.	I	197	111	73	13
27 марта 1937г.	I	276	173	83	20
1-5 апреля 1937г.	I	539	303	189	47
19 апреля 1937г.	I	493	59	21	4
23 апреля 1937г.	I	223	172	57	4
28 апреля 1937г.	I	194	136	30	2
6 мая 1937г.	I	53	33	27	3
15 мая 1937г.	I	175	111	60	4
31 мая 1937г.	I	193	158	35	-
14 июня 1937г.	I	564	442	115	-
26 июня 1937г.	I	33	33	-	-
26 июля 1937г.	I	107	71	34	2
20 июня 1937г.	I	231	221	10	-
10 июля 1937г.	II	682	548	134	-
13 июля 1937г.	II	121	97	24	-
22 июля 1937г.	II	39	29	9	1
25 июля 1937г.	II	444	356	88	-
31 июля 1937г.	II	238	207	31	-
10 августа 1937г.	II	987	826	161	-
14 августа 1937г.	II	25	25	-	-
20 августа 1937г.	II	441	390	51	-
28 августа 1937г.	II	642	743	99	-
31 августа 1937г.	II	584	507	47	-

1. - БОГДАНОВИЧ Николай Александрович ✓
2. - БОГДАНОВИЧ Павел Александрович ✓
3. - БОГДАНОВИЧ Николай Иванович ✓
4. - БОГДАНОВИЧ Сергей Иванович ✓
5. - БОГДАНОВИЧ Игорь Александрович ✓
6. - БОГДАНОВИЧ Павел Павлович ✓
7. - БОГДАНОВИЧ Павел Александрович ✓
8. - БОГДАНОВИЧ Василий Александрович ✓
9. - БОГДАНОВИЧ Владимир Иванович ✓
10. - БОГДАНОВИЧ Николай Александрович ✓
11. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
12. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
13. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
14. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
15. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
16. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
17. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
18. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
19. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
20. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
21. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
22. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
23. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓
24. - БОГДАНОВИЧ Александр Александрович ✓

Time

1-й ЖАТВОГОРЬЯ

А.М.Н., КОМАНДИР СВАХ ВОЕННОЙ КОМАНДЫ ВЕРТОЛЮТА
СВА ССЗС С.С.С.

27 февраля 1937 года.

ММ. ПОДПИСАНИХ СЛУДЪ ДОКУМЕНТЪ ПОДПИСАНЪ ВЕРХОВНОГО СУДА СОЮЗ. ССР.

[Handwritten signatures and stamps are visible over the typed text.]

СПРАВА

о количестве лиц, подлежавших суду Военной Коллегии
Верховного Суда СССР, по представленным в 1937-1938г.г.
МВД СССР спискам на утверждение в ИК 1801(с)

Дата представления списков	№ томов	Количество представленных				Приме- чание
		Всего	I кат.	II кат.	III кат.	
27 февраля 1937г.	I	479	479	-	-	
19 марта 1937г.	I	197	111	73	13	
27 марта 1937г.	I	278	173	83	22	
1-5 апреля 1937г.	I	539	303	189	47	
19 апреля 1937г.	I	83	58	21	4	
23 апреля 1937г.	I	203	172	57	4	
28 апреля 1937г.	I	158	135	20	3	
6 мая 1937г.	I	63	33	27	3	
15 мая 1937г.	I	175	111	60	4	
31 мая 1937г.	I	193	158	35	-	
14 июня 1937г.	I	564	449	115	-	
16 июня 1937г.	I	33	33	-	-	
25 июня 1937г.	I	107	71	24	2	
26 июня 1937г.	I	231	221	10	-	
10 июля 1937г.	II	682	548	134	-	
13 июля 1937г.	II	121	97	24	-	
22 июля 1937г.	II	39	29	9	1	
25 июля 1937г.	II	444	356	88	-	
31 июля 1937г.	II	298	267	31	-	
10 августа 1937г.	II	967	826	151	-	
14 августа 1937г.	II	25	25	-	-	
20 августа 1937г.	II	441	390	51	-	
25 августа 1937г.	II	842	743	99	-	
31 августа 1937г.	II	554	507	47	-	

МОСКВА - ЦЕНТР.

ЗНАКОМ

ЛИЦ. ПОСЛАВШИХ СЛУЖ. ВОЕННОЙ КОЛЛЕГИИ
ВЕРХОВНОГО СУДА СССР С. С. Р.

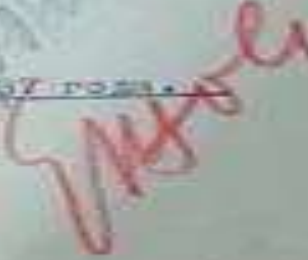
Handwritten signature in blue ink.

Handwritten notes in blue and red ink:
В. ...
А. ...
1937 г. ...
MHC
Emol

ВОСТОЧНАЯ ОБЛАСТЬ.С И Ж О НИЗД. ПОДПИСАНИИ СУДУ ВОЕННОГО ПОЛКОВНИКА ВЕРХОВНОГО СУДА СОВЕТА ССР.

Зуб

В. И. Жуков
 Карачинский
 В. И. Жуков
1907 года.

1/1/1

98. 145
МОСКОВСКИЙ ОБЛАСТ.

Handwritten signature and initials

С Н Н С С Е

Д. Е. Н., ПОСЛЕДНИЙ ЧЛЕН ВОЕННОГО КОМПЕТЕНТНОГО ВЕРКОМТЕЛО
СЛАА ССРГА С.С.Р.

" 31 " м.а.а. 1937 года.

44
137

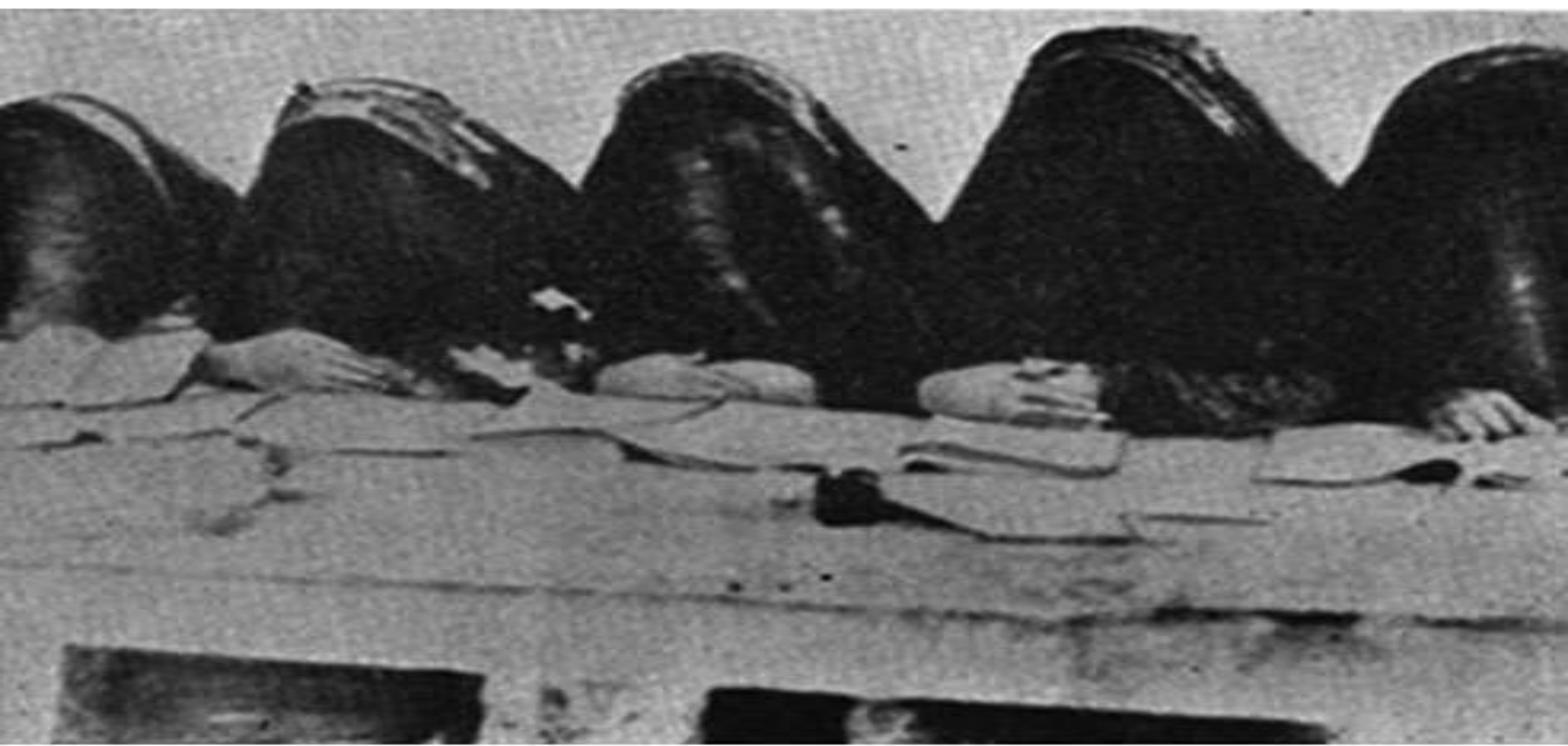
С И И С О И

1. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
2. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
3. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
4. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
5. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
6. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
7. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
8. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
9. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
10. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
11. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
12. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
13. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
14. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
15. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
16. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
17. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
18. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
19. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
20. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
21. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
22. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
23. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓
24. ✓ БОГ СЛАВНЫЙ Михаил Лазаревич ✓

Опись списков на имя, утвержденные Высшей
Комиссией Республики СССР за 1931/32 и 1932/33

№	Наименование	Единица измерения	Количество	Стоимость
1	Москва - центр	за 25 часов	1	1.7
2	Ленинградская обл.	за 26 часов	1	2.13
3	Московская обл.	" "	1	14.14
4	СССР	" "	1	10.25
5	"	" "	1	2.54
6	Восток. СССР	за 25 часов	1	3.40
7	Москва - центр	" 16 часов	1	41.42
8	Москва - центр	за 14 часов	1	43.53
9	Черкесия обл.	" " "	1	54.60
10	СССР	" " "	1	61.70
11	Орловская обл.	" " "	1	71.74
12	Москва - центр	" " "	1	80.80
13	Ленинградская обл.	за 31 час	1	87.87
14	Москва обл.	" " "	1	98.101
15	Москва обл.	" 15 мин	1	132.102
16	Москва - центр	" " "	1	144.144
17	Ленинградская обл.	за 1 час	1	113.113
18	Орловская обл.	за 27/10	1	124.124
19	Беларусь	за 33/10	1	137.137
20	Беларусь - центр	" " "	1	144.144
21	Бел. обл. центр	за 18/10	1	155.155
22	Ленинград обл.	за 3/10	1	163.163
23	Ленинградская обл.	" " "	1	164.164
24	Москва обл.	" " "	1	171.171
25	Черкесия обл.	" " "	1	185.185
26	Ленинград обл.	" " "	1	193.193
27	Бел. обл. центр	" 24/10	1	205.205
28	Ленинград обл.	за 19/10	1	220.220
29	Ленинградская обл.	за 27/10-34	1	231.235

1950. Recessing 6241

Абдулла
ҚОДИРИЙ

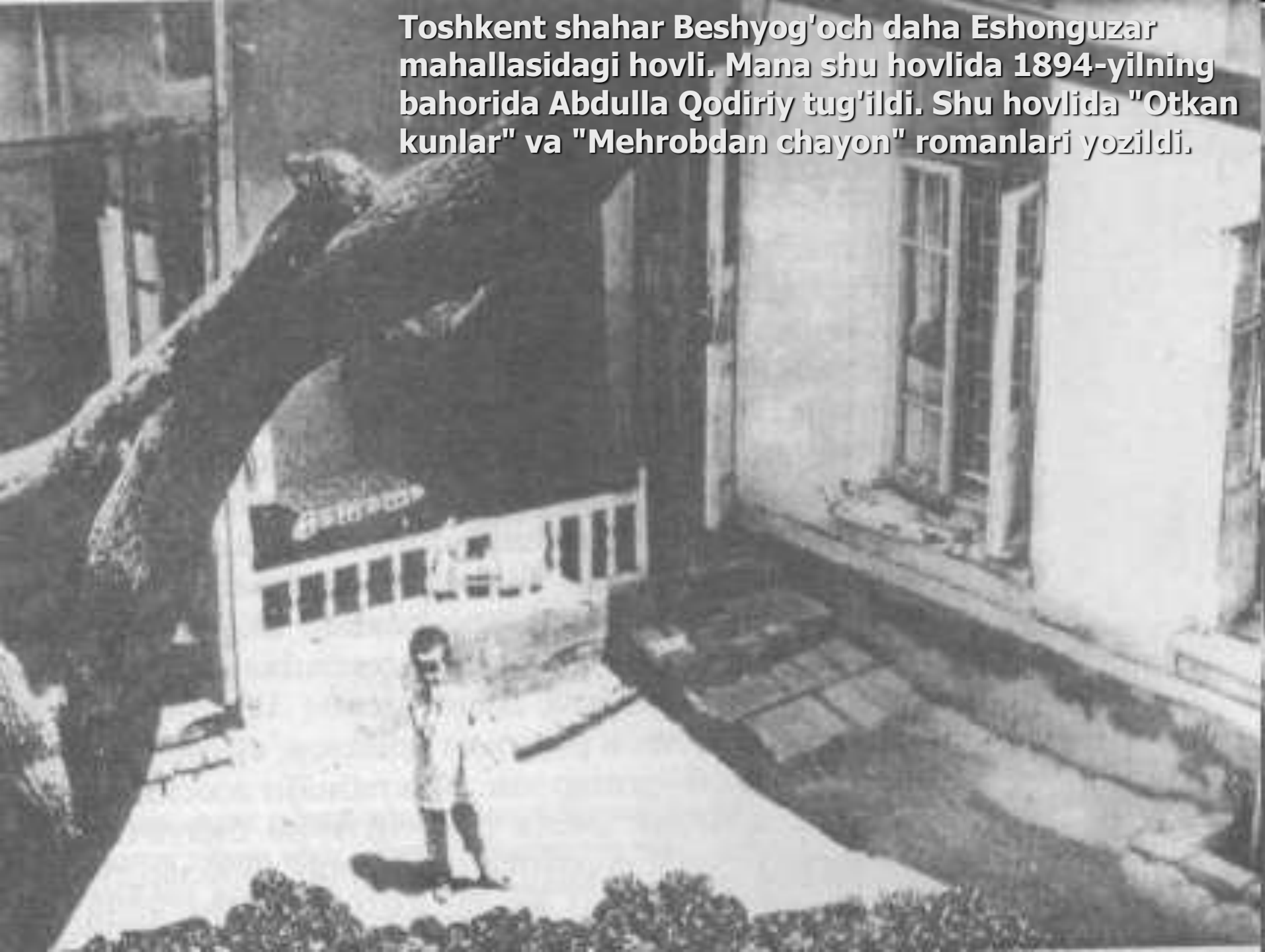
ABDULLA QODIRIY ve

AZIS MERHAN

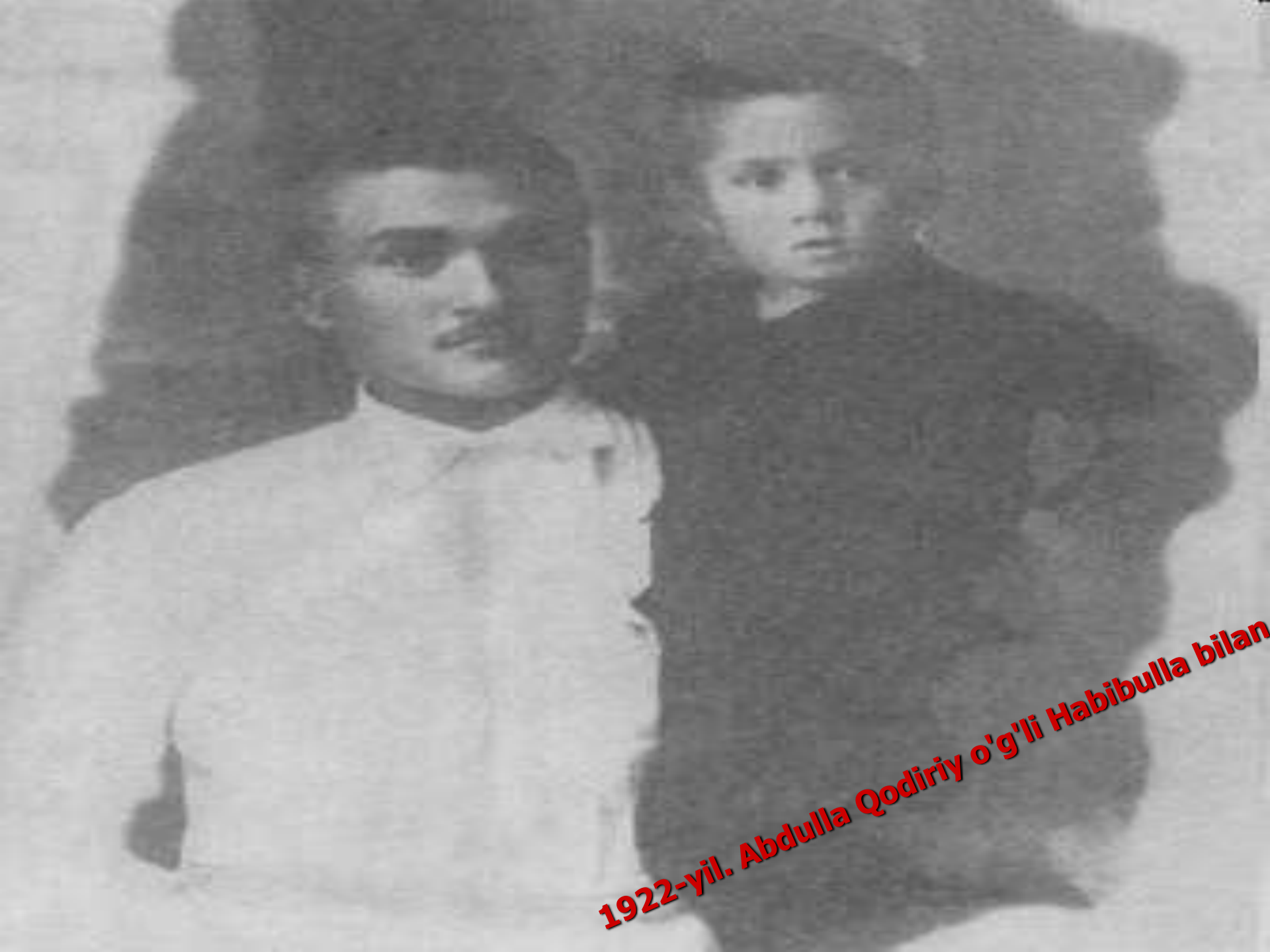
Ўзбек Романининг Додуши

Toshkent shahar Beshyog'och daha Eshonguzar mahallasidagi hovli. Mana shu hovlida 1894-yilning bahorida Abdulla Qodiriy tug'ildi. Shu hovlida "Otkan kunlar" va "Mehrobdan chayon" romanlari yozildi.

A. Qodiriy oilasi davrasida. (O'ngdan chapga) O'g'li Habibulla, qizi Nazifa, o'g'li Mas'ud, Abdulla Qodiriy, onasi Josiyat bibi, qizi Adiba, rafiqasi Rahbarnisa, qizi Anisa

1922-yil. Abdulla Qodiriy o'g'li Habibulla bilan

Adibning rafiqasi Rahbarnisa Rasulmuhammadboy qizi

1924-yil. Abdulla Qodiriyning "Mushtum" jurnalidagi safdoshlari:

Adibning ukasi Qudratilla Qodir o'gli

Abdulla Qodiriy O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining birinchi qurultoyi kunlarida. 1934-yil

Sadriddin Ayniy va Abdulla Qodiriy Moskvada, sobiq Ittifoq Yozuvchilar uyushmasining plenumida. 1932-yil.

O'nddan chapga: Shokir Sulaymon, Abdulla Qodiriy, Sadriddin Ayniy, G'afur G'ulom va tojik shoiri Abdusalom Dehotiy. 1935 - yil

"O'tkan kunlar" asarining 1924-1925-yillarda chop etilgan kitoblarning ko'rinishlari

1894-yil 10-aprelda Toshkent shahrida bogʻbon Qodirbobo (1822-1924) oilasida dunyoga keldi.

1903-yil. Eski usuldagi maktabda oʻqiydi.

1906-yil (12 yoshida) – bir boyda xizmat qiladi.

1912-yil. Samarqand darvoza Akram savdogarning tashqi hovlisida 7-son rus-tuzem maktabini tugatadi.

1912-1915-yillar. Rasulmuhammad boynikida prikazchilik qiladi.

1914-yil. Beshyogʻoch dahasidagi madrasada tahsil oladi, arab, fors tillarini oʻrganadi.

1915-yil. "Oyna" jurnalida maʼrifatparvarlik gʻoyasi bilan sugʻorilgan "Ahvolimiz", "Toʻy", "Millatimga" sheʼrlari bosildi.

1915-yil. Mahmudxoʻja Behbudiyning "Padarkush" dramasi taʼsirida 4 pardali "Baxtsiz kuyov" fojiasini yaratadi.

1915-yil. "Juvonboz" hikoyasini nashr ettirdi.

1916-yil. "Uloqda" hikoyasi yaratildi, 1923-yilda "Bilim oʻchogʻi" jurnalida bosildi.

1917-1918-yillar. Toshkentda Eski shahar ozuqa komiteti sarkotibi.

1919-yil. "Oziq ishlar" gazetasining muharriri.

1921-yil. "Jinlar bazmi" hikoyasi yozildi.

20-yillarda quyidagi taxalluslar bilan asarlar yozadi: Julqunboy (kambag'al), Dumbul, Domla Dumbul, Dumbulnisa, Sovrinboy, Ovsar, Kalvak Maxzumning jiyani, J-boy, Toshpo'lat tajang, Boyqush, Indamas So'fi, Yo'lovchi, Chin do'st, Kampir, Mushtum, Chirmanda botir, Shapan mahzum, Shoshiy, Shilg'ay, Bog'bon, Shakkok, Go'sxo'r, Mulla Mushfiqiy...

1922-yil. "Otam va bolshevik" hikoyasi "Inqilob" jurnalining 7-8- sonida bosildi.

1922-yil. Birinchi turkiy roman – «O'tgan kunlar » dan parchalar « Inqilob » jurnalida e'lon qilindi. Romanning I- bo'limi 1924-yilda, II- bo'limi 1925-yilda, III- bo'limi 1926-yilda alohida kitob holida nashr etildi.

1923-yil. G'ozi Yunus bilan « Mushtum » jurnalini tashkil qildi. I-sonida «Mushtum» ta'rifida maqolasi bosildi.

1923-yil. «Mushtum »ning 2-sonida «Salomnoma» she'ri bosildi.

1924-yil. " Toshpo'lat tajang nima deydi? " hikoyasi "Mushtum" ning 25-sonida bosildi.

1924-yil. "Mushtum" ning 27-sonida "Matbuot kuni" maqolasi bosildi.

1924-1925-yillar. Moskvadagi Valeriy Bryusov nomli adabiyot institutida o'qiydi.

1924-yil. "Mushtum" ning 27-sonida "Moskvadan Mushtumga" maqolasi bosildi.

1926-yil. "Mushtum" ning 27-sonida Ovsar imzos bilan "Yig'indi gaplar" maqolasi e'lon qilindi. Shundan so'ng O'zbekiston Jinoyat qonunlari majmuasining "Rahbar xodimlarni obro'sizlantirish" degan moddasi bilan qoralandi. Unga 2 yil qamoq jazosi beriladi, qariyb 3 oylik so'roq-tergovdan so'ng sudda o'zining haqligini isbotlovchi yozma nutqini o'qib beradi. 1926-yil 8-martda hibsga olinib, 1926-yil 17-iyunda ozod etiladi.

1926-yil. "Kulgu haqida", "Yozishg'uvchilarimizga", "O'tgan kunlar" hamda "O'tgan kunlar" tanqidi ustida ba'zi mulohazalar", "Tarjimai hol" maqolalari, "Shirvon xola nima deydi?" hikoyasi bosildi.

- 1928-yilda “Mehrobdan chayon” romanini yozib tugatdi, 1929-yilda nashr etildi.
1928-yil. M.Sheverdin “Za partiyu” jurnalida (3-son) bosilgan “Birinchi o‘zbek romani” maqolasida romanni “mayday burjuaziya manfaatlarini ifodalagan, feodal o‘tmishni ideallashtirgan, bizning roman emas”, deb qoralaydi.
1932-yil. Yozuvchilar soyuziga qabul qilindi.
1932-yil. “Obid ketmon” qissasi yaratildi.
1935-yil. “Shubha” hikoyasi bosildi.
1936-yil. Onasi Josiyat bibi (1861-yilda tavallud topgan) vafot etdi.
1936-yil. “O‘qish-o‘rganish” maqolasi yozildi.
1937-yil. “G‘irvonlik Mallavoy” hikoyasi yaratildi.
1936-yil. Oybek “Abdulla Qodiriyning ijod yo‘li” kitobida yozuvchi badiiy mahorati, asar tiliga yuksak baho beradi.
1937-yil 31- dekabr. Tunda hibsga olinadi.
1938-yil 5-oktyabr. O‘zbekiston Jinoyat Kodeksining 57, 66-moddalariga binoan SSSR Oliy sudi harbiy kollegiyasi sud qilib, millatchi, aksilingilobchi, aksil sho‘roviy tashkilotga a‘zo deb, eng oily jazo –otib o‘ldirishga hukm qilinadi. Hukm bir kun oldin- 4-oktabr kuni ijro etiladi.
1959-yil 9- oktabr. Oqlandi.

1926-yilda "Mushtum" jurnalida chop etilgan "Yig'indi gaplar" maqolasi

Tergov hujjatlaridan.....

СССР ОЛИЙ СУДИДА

Прокуратура органида тақдими-
га мувофиқ, СССР Олий суди ёлу-
чи Абдулла Қодирий (Жулқлибой)
ишнинг қайта кўриб чиқилиши, айбон
ҳуқуқи бекор қилиниши ва Ўзбеки-
стоннинг мамнуф ёлуғичиси Жулқли-
бой оқланди.

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон КП Марказий Коми-
тети Ўзбекистон совет ёлуғичлари
Советига ёлуғич Абдулла Қодирий
(Жулқлибой) асарларини ёзуғичли-
ги ва мамнуф таёриғичлиги тўғриси-
да.

Военная Коллегия Верховного Суда Союза ССР

г. октябрь 1956 г.
№ 10-012345/56
Москва, ул. Воровского, д. 14.

СПРАВКА

Дело по обвинению КИДРП Абдулла
/ Жулқлибой / в антисоветской агита-
ции Верховного Суда СССР 9 октября 1956 г.
Затем Военный Суд СССР 10
октября 1956 года в отношении
обвинения обвинительным актом
не присутствием советской прокуратуры
КИДРП реабилитирован постановлением.

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ СССР
ОБЩАЯ ПРОКУРАТУРА
ОБЛАСТНОЙ ПРОКУРАТУРЫ

А. С. С. / С. С. С.

«Биз ҳақиқатни ҳаётдан олдиқ. Ҳаммадан илгари шахс ўзини танисин, сўнгра
бошқани! Зеро, «ўзини билмаган ўзгани билмас» сўзи турмуш онасининг дард чекиб
туққан тўнғич ўғлидир».

Учено - 002г.

17-1946

Дело №

41269

Косоври Девуаев

С.С. 57.42 61.38.5 ССР

АРХИВ КГБ

ОУДЕР № 502 92

ПРИГОВОР 6

Второй Казанский Верховный Суд Союза ССР

Toshkent shahar Kamolon mahallasidagi Xo'ja Alambardor qabristonida Qodiriylar xilxonasi bor. U xilxonaga Qodiriy jasadi qo'yilmagan.

Tergovdagi nutqidan

- So'zim oxirida adl sudlardan so'rayman, garchi men turlik bo'hton, shaxsiyat va soxtalar bilan, ham onglashilmovchiliqlar orqasida ikkinchi oqlanmaydurg'on bo'lib qoralandim. Loaqal ularning qoralovchi qora ko'zlarning ko'ngli uchun bo'lsa ham menga eng oily jazo bo'lg'an jazoni bera ko'ringiz. Ko'nglida shamsi g'uboroti, teskarichilik maqsadi bo'lmagan sodda, go'l, vijdonli yigitka bu qadar xo'rliqdan o'lim tansiqroqdir. Bir nechasiqroqdir. Bir necha shaxslarning orzusicha ma'naviy o'lim bilan o'ldirildim. Endi jismoniy o'lim menga qo'rqunch emasdir. Adl sudlardan shuni kutaman va shuni so'rayman".

Abdulla Avloniy (1874-1934)

ABDULLA AVLONIY

«BIRINCHI MUALLIM» KITOBIDAN

«IKKINCHI MUALLIM» KITOBIDAN

«MAKTAB GULISTONI» KITOBIDAN

USMON NOSIR
(1912-1944)

Abdulhamid Cho'lpon
(1897-1938)

Cho'lpon 1937 yil 14 iyulda qamoqqa olinadi va 1938 yil 4 oktyabrda otib o'ldiriladi.

Uzbek post CHOLPAN

several months later when he was sentenced to be
shot by the Soviet K.G.B. (several hours before his execution)

Tergovda...

- **Qizil lolalardan birikkan dengiz keng edi.**

Abdulhamid CHo'lpon

■ **Abdulhamid Cho'lpon**

■ **BOSHQARMAGA XAT**

■ «Qizil O'zbekiston» ning shu yil 27 iyul sonida o'rtoq Nazir To'raqulovning «Hamlet» tarjimasi to'g'risida bir maqolasi bosilib chiqdi.

Mazkur maqola munosabati bilan quyidag'i uch narsani ko'pchilikka bildirishga shoshilaman.

1. Nazir aka «Hamlet» tarjimasini keltirgan misollariga qarag'anda ruscha tarjimalarining tizilmalisi (nazmlisi) bilan solishtirgan. Holbuki men tarjima qilg'an nusxa sochmali (nasrli) bo'lib inqilobdan burun bosilgan. Men tarjimaga kirishganimdan burun u nusxani ingliz adabiyoti bilgichlaridan o'rtoq Lan inglizchasi bilan solishtirib chiqib, ko'p joylarini mumkin qadar asliga yaqinlashtirib bergan. Mazkur nusxa hali ham o'rtoq Lanning kutubxonasida saqlanadi. Men, ana o'sha nusxadan bo'lgan tarjima uchungina javobgarman.

Tarjima bilan tarjima orasida, ayniqsa tizimli bilan sochmali orasida katta farq bo'ladi.

2. «Hamlet»day bir asarning tarjimasida bir necha xato ketmasdan iloji yo'q. O'sha xatolarni xayrixohlik asosida ko'rsatuvchilarga tashakkurimni bildirib, kelajakda tuzatishga va'da beraman. Bir nechta to'g'ri ko'rsatilgan tarjima xatolari Nazir aka maqolasida ham bor; buning uchun u kishiga ham tashakkur.

3. O'rtoq Lan qo'lidag'i nusxani oldirib men qilg'on tarjimaning originaliga solishdirib chiqib, natijasini matbuotda z'lon qilish kerak. Buning uchun yaxshi-yaxshi tarjimonlardan iborat bir ko'misiya tuzilsa yaxshi bo'lardi. Ko'misiya tuzish vazifasini men O'zbekiston Yozuvchilari soyuzining respublika qo'mitasidan so'rar edim.

Boshqarmaga xat. — Mazkur maqola N. To'raqulovning «Hamlet»ga tuhmat» («Qizil O'zbekiston», 1936, 27 iyul) nomli chiqishiga javob tariqasida yozilgan va «Qizil O'zbekiston»ning shu yil 28 iyul sonida e'lon qilingan.

Nazir To'raqulov (1892—1939) — yirik davlat arbobi, jurnalist, tilshunos olim. 20—30-yillarda vaqtli matbuotda qator maqolalari, turli taxalluslar bilan imzolangan she'rlari e'lon qilingan. Qatag'on qurbonlaridan.

ABDURAUF FITRAT
(1886-1938)

1937-yili "xalq dushmani" sifatida hibsga olinib, 1938-yili Toshkent shahrining hozirgi Yunusobod tumani Bo'zsuv qirg'og'idagi qatlgohda otib tashlandi.

MUNAVVAR QORI ABDURASHIDXONOV
(1878 - 1931)

U 1929-yilda qamoqqa olinadi va 1931-yilda otib o'ldiriladi. Uning xoki Moskvadagi Vagankovo qabristonidadir.

Oybek
(1905-1968)

Абдулла
ҚОДИРИЙ

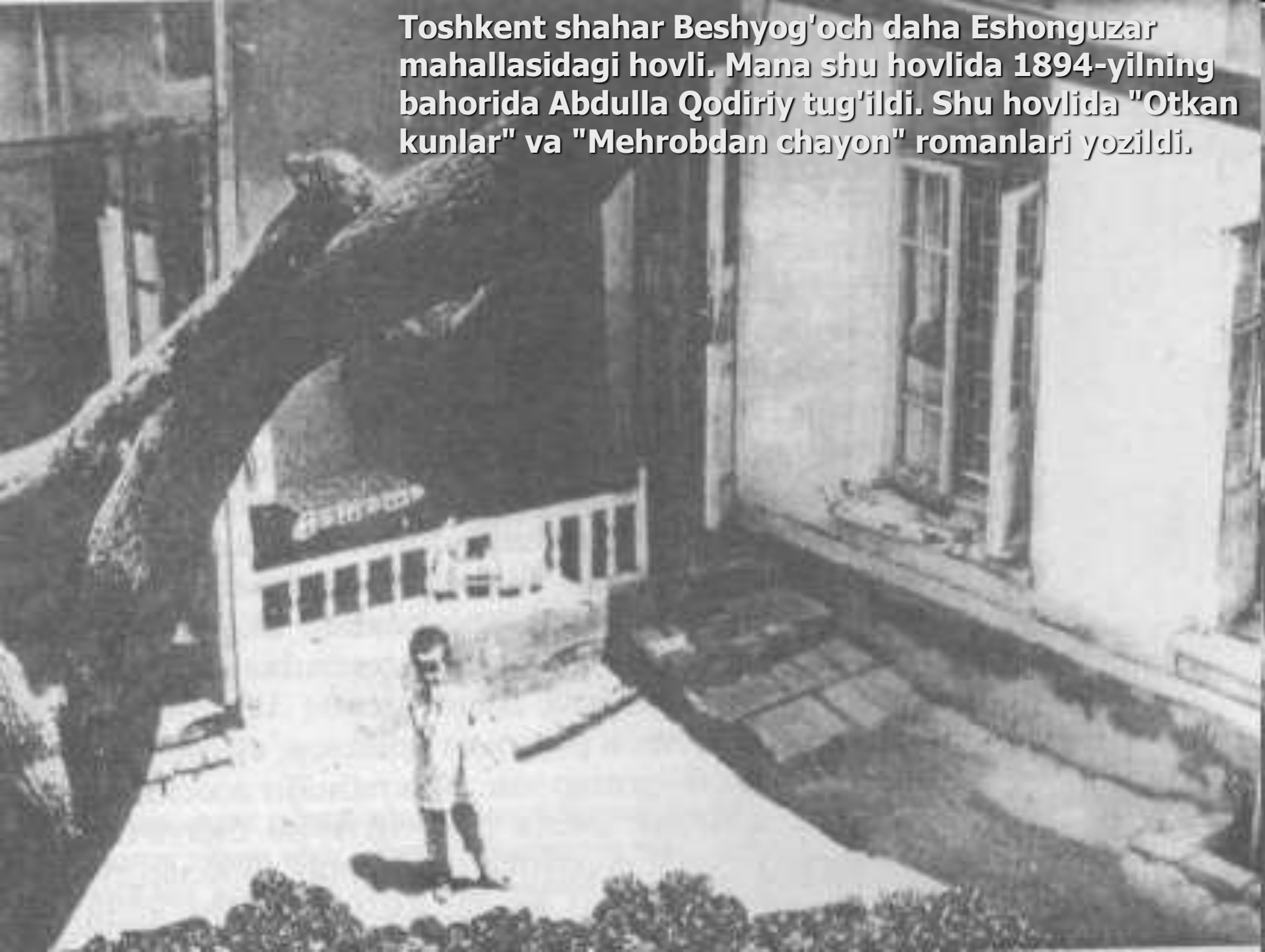
ABDULLA QODIRIY ve

AZIZ MERHAN

Ўзбек Романининг Доғуши қи

Toshkent shahar Beshyog'och daha Eshonguzar mahallasidagi hovli. Mana shu hovlida 1894-yilning bahorida Abdulla Qodiriy tug'ildi. Shu hovlida "Otkan kunlar" va "Mehrobdan chayon" romanlari yozildi.

A. Qodiriy oilasi davrasida. (O'ngdan chapga) O'g'li Habibulla, qizi Nazifa, o'g'li Mas'ud, Abdulla Qodiriy, onasi Josiyat bibi, qizi Adiba, rafiqasi Rahbarnisa, qizi Anisa

1922-yil. Abdulla Qodiriy o'g'li Habibulla bilan

Adibning rafiqasi Rahbarnisa Rasulmuhammadboy qizi

1924-yil. Abdulla Qodiriyning "Mushtum" jurnalidagi safdoshlari:

Adibning ukasi Qudratilla Qodir o'gli

Abdulla Qodiriy O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasining birinchi qurultoyi kunlarida. 1934-yil

Sadriddin Ayniy va Abdulla Qodiriy Moskvada, sobiq Ittifoq Yozuvchilar uyushmasining plenumida. 1932-yil.

O'nddan chapga: Shokir Sulaymon, Abdulla Qodiriy, Sadriddin Ayniy, G'afur G'ulom va tojik shoiri Abdusalom Dehotiy. 1935 - yil

"O'tkan kunlar" asarining 1924-1925-yillarda chop etilgan kitoblarning ko'rinishlari

1894-yil 10-aprelda Toshkent shahrida bogʻbon Qodirbobo (1822-1924) oilasida dunyoga keldi.

1903-yil. Eski usuldagi maktabda oʻqiydi.

1906-yil (12 yoshida) – bir boyda xizmat qiladi.

1912-yil. Samarqand darvoza Akram savdogarning tashqi hovlisida 7-son rus-tuzem maktabini tugatadi.

1912-1915-yillar. Rasulmuhammad boynikida prikazchilik qiladi.

1914-yil. Beshyogʻoch dahasidagi madrasada tahsil oladi, arab, fors tillarini oʻrganadi.

1915-yil. "Oyna" jurnalida maʼrifatparvarlik gʻoyasi bilan sugʻorilgan "Ahvolimiz", "Toʻy", "Millatimga" sheʼrlari bosildi.

1915-yil. Mahmudxoʻja Behbudiyning "Padarkush" dramasi taʼsirida 4 pardali "Baxtsiz kuyov" fojiasini yaratadi.

1915-yil. "Juvonboz" hikoyasini nashr ettirdi.

1916-yil. "Uloqda" hikoyasi yaratildi, 1923-yilda "Bilim oʻchogʻi" jurnalida bosildi.

1917-1918-yillar. Toshkentda Eski shahar ozuqa komiteti sarkotibi.

1919-yil. "Oziq ishlar" gazetasining muharriri.

1921-yil. "Jinlar bazmi" hikoyasi yozildi.

20-yillarda quyidagi taxalluslar bilan asarlar yozadi: Julqunboy (kambag'al), Dumbul, Domla Dumbul, Dumbulnisa, Sovrinboy, Ovsar, Kalvak Maxzumning jiyani, J-boy, Toshpo'lat tajang, Boyqush, Indamas So'fi, Yo'lovchi, Chin do'st, Kampir, Mushtum, Chirmanda botir, Shapan mahzum, Shoshiy, Shilg'ay, Bog'bon, Shakkok, Go'sxo'r, Mulla Mushfiqiy...

1922-yil. "Otam va bolshevik" hikoyasi "Inqilob" jurnalining 7-8- sonida bosildi.

1922-yil. Birinchi turkiy roman – «O'tgan kunlar » dan parchalar « Inqilob » jurnalida e'lon qilindi. Romanning I- bo'limi 1924-yilda, II- bo'limi 1925-yilda, III- bo'limi 1926-yilda alohida kitob holida nashr etildi.

1923-yil. G'ozi Yunus bilan « Mushtum » jurnalini tashkil qildi. I-sonida «Mushtum» ta'rifida maqolasi bosildi.

1923-yil. «Mushtum »ning 2-sonida «Salomnoma» she'ri bosildi.

1924-yil. " Toshpo'lat tajang nima deydi? " hikoyasi "Mushtum" ning 25-sonida bosildi.

1924-yil. "Mushtum" ning 27-sonida "Matbuot kuni" maqolasi bosildi.

1924-1925-yillar. Moskvadagi Valeriy Bryusov nomli adabiyot institutida o'qiydi.

1924-yil. "Mushtum" ning 27-sonida "Moskvadan Mushtumga" maqolasi bosildi.

1926-yil. "Mushtum" ning 27-sonida Ovsar imzos bilan "Yig'indi gaplar" maqolasi e'lon qilindi. Shundan so'ng O'zbekiston Jinoyat qonunlari majmuasining "Rahbar xodimlarni obro'sizlantirish" degan moddasi bilan qoralandi. Unga 2 yil qamoq jazosi beriladi, qariyb 3 oylik so'roq-tergovdan so'ng sudda o'zining haqligini isbotlovchi yozma nutqini o'qib beradi. 1926-yil 8-martda hibsga olinib, 1926-yil 17-iyunda ozod etiladi.

1926-yil. "Kulgu haqida", "Yozishg'uvchilarimizga", "O'tgan kunlar" hamda "O'tgan kunlar" tanqidi ustida ba'zi mulohazalar", "Tarjimai hol" maqolalari, "Shirvon xola nima deydi?" hikoyasi bosildi.

- 1928-yilda “Mehrobdan chayon” romanini yozib tugatdi, 1929-yilda nashr etildi.
1928-yil. M.Sheverdin “Za partiyu” jurnalida (3-son) bosilgan “Birinci o‘zbek romani” maqolasida romanni “mayday burjuaziya manfaatlarini ifodalagan, feodal o‘tmishni ideallashtirgan, bizning roman emas”, deb qoralaydi.
1932-yil. Yozuvchilar soyuziga qabul qilindi.
1932-yil. “Obid ketmon” qissasi yaratildi.
1935-yil. “Shubha” hikoyasi bosildi.
1936-yil. Onasi Josiyat bibi (1861-yilda tavallud topgan) vafot etdi.
1936-yil. “O‘qish-o‘rganish” maqolasi yozildi.
1937-yil. “G‘irvonlik Mallavoy” hikoyasi yaratildi.
1936-yil. Oybek “Abdulla Qodiriyning ijod yo‘li” kitobida yozuvchi badiiy mahorati, asar tiliga yuksak baho beradi.
1937-yil 31- dekabr. Tunda hibsga olinadi.
1938-yil 5-oktyabr. O‘zbekiston Jinoyat Kodeksining 57, 66-moddalariga binoan SSSR Oliy sudi harbiy kollegiyasi sud qilib, millatchi, aksilingilobchi, aksil sho‘roviy tashkilotga a‘zo deb, eng oily jazo –otib o‘ldirishga hukm qilinadi. Hukm bir kun oldin- 4-oktabr kuni ijro etiladi.
1959-yil 9- oktabr. Oqlandi.

1926-yilda "Mushtum" jurnalida chop etilgan "Yig'indi gaplar" maqolasi

СССР ОЛИЙ СУДИДА

Прокуратура органлари тақдими-
га мувофиқ, СССР Олий суди ёзув-
чи Абдулла Қодирий (Жулқинбой)
инини қайта сўраб чиқди, айбон
ҳужми бекор қилинди ва Ўзбекис-
тоннинг машҳур ёзувчиси Жулқин-
бой оқланди.

ЎЗБЕКИСТОН КП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА

Ўзбекистон КП Марказий Коми-
тети Ўзбекистон совет ёзувчилари
Союзига ёзувчи Абдулла Қодирий
(Жулқинбой) асарларини ўқитиши-
ни ва назира таёрлашни тавсия-
ди.

Всесоюзная Коллегия
Верховного Суда
Союза ССР

6. октябрь 1956 г.
№ 50-С/БС/О/56
Министр Ю. Верховный, в. т.д.

СПРАВКА

Здесь по обвинению КДБ/Р Абдулла
/ Жулқинбой / пересмотрено Советом Едино-
гласия Верховного Суда СССР 9 октября 1956 г.
Протокол Верховный Суд СССР
октябрь 1956 года в отношении КДБ/Р
обвинениям обоснованности от...
на основании состава преступления...
КДБ/Р реабилитирован полностью.

Весь документальный материал
составил составной частью дела СССР
по обвинению в...

А. С. С. / С. С. С.

Tergov hujjatlaridan....

«Биз ҳақиқатни ҳаётдан олдиқ. Ҳаммадан илгари шахс ўзини танисин, сўнгра
бошқани! Зеро, «ўзини билмаган ўзгани билмас» сўзи турмуш онасининг дард чекиб
туққан тўнғич ўғлидир».

Учено - 002 г.

П-1946

Дело №

41269

Косови Десята

Всего

С.С. 57-1-67 У.С.С.С.Р.

АРХИВ К.Т.Б.

ОУДЕР № 501

ПРИГОВОР

Коллегия Верховного Суда СССР

в составе

Toshkent shahar Kamolon mahallasidagi Xo'ja Alambardor qabristonida Qodiriylar xilxonasi bor. U xilxonaga Qodiriy jasadi qo'yilmagan.

Tergovdagi nutqidan

- So'zim oxirida adl sudlardan so'rayman, garchi men turlik bo'hton, shaxsiyat va soxtalar bilan, ham onglashilmovchiliklar orqasida ikkinchi oqlanmaydurg'on bo'lib qoralandim. Loaqal ularning qoralovchi qora ko'zlarning ko'ngli uchun bo'lsa ham menga eng oily jazo bo'lg'an jazoni bera ko'ringiz. Ko'nglida shamsi g'uboroti, teskarichilik maqsadi bo'lmagan sodda, go'l, vijdonli yigitka bu qadar xo'rliqdan o'lim tansiqroqdir. Bir nechasiqroqdir. Bir necha shaxslarning orzusicha ma'naviy o'lim bilan o'ldirildim. Endi jismoniy o'lim menga qo'rqunch emasdir. Adl sudlardan shuni kutaman va shuni so'rayman".

**Abdulla
Avloniy
(1874-1934)**

ABDULLA AVLONIY

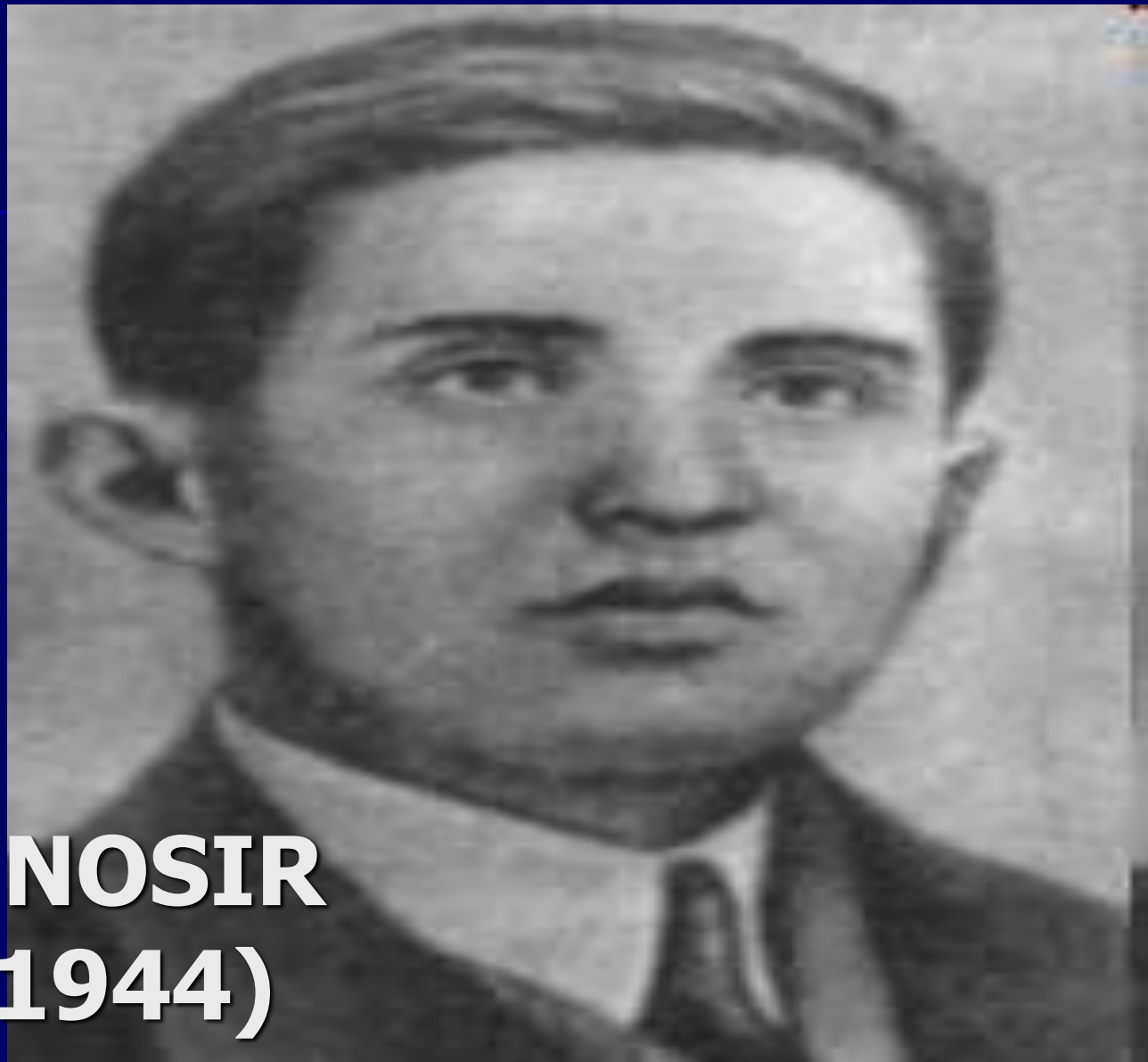

«BIRINCHI MUALLIM» KITOBIDAN

«IKKINCHI MUALLIM» KITOBIDAN

«MAKTAB GULISTONI» KITOBIDAN

95

USMON NOSIR
(1912-1944)

Abdulhamid Cho'lpon
(1897-1938)

Cho'lpon 1937 yil 14 iyulda qamoqqa olinadi va 1938 yil 4 oktyabrda otib o'ldiriladi.

Uzbek post CHOLPAN

several months later when he was sentenced to be
shot by the Soviet K.G.B. (several hours before his execution)

Tergovda...

- **Qizil lolalardan birikkan dengiz keng edi.**

Abdulhamid CHo'lpon

■ **Abdulhamid Cho'lpon**

■ **BOSHQARMAGA XAT**

■ «Qizil O'zbekiston» ning shu yil 27 iyul sonida o'rtoq Nazir To'raqulovning «Hamlet» tarjimasi to'g'risida bir maqolasi bosilib chiqdi.

Mazkur maqola munosabati bilan quyidag'i uch narsani ko'pchilikka bildirishga shoshilaman.

1. Nazir aka «Hamlet» tarjimasini keltirgan misollariga qarag'anda ruscha tarjimalarining tizilmalisi (nazmlisi) bilan solishtirgan. Holbuki men tarjima qilg'an nusxa sochmali (nasrli) bo'lib inqilobdan burun bosilgan. Men tarjimaga kirishganimdan burun u nusxani ingliz adabiyoti bilgichlaridan o'rtoq Lan inglizchasi bilan solishtirib chiqib, ko'p joylarini mumkin qadar asliga yaqinlashtirib bergan. Mazkur nusxa hali ham o'rtoq Lanning kutubxonasida saqlanadi. Men, ana o'sha nusxadan bo'lgan tarjima uchungina javobgarman.

Tarjima bilan tarjima orasida, ayniqsa tizmali bilan sochmali orasida katta farq bo'ladi.

2. «Hamlet»day bir asarning tarjimasida bir necha xato ketmasdan iloji yo'q. O'sha xatolarni xayrixohlik asosida ko'rsatuvchilarga tashakkurimni bildirib, kelajakda tuzatishga va'da beraman. Bir nechta to'g'ri ko'rsatilgan tarjima xatolari Nazir aka maqolasida ham bor; buning uchun u kishiga ham tashakkur.

3. O'rtoq Lan qo'lidag'i nusxani oldirib men qilg'on tarjimaning originaliga solishdirib chiqib, natijasini matbuotda z'lon qilish kerak. Buning uchun yaxshi-yaxshi tarjimonlardan iborat bir ko'misiya tuzilsa yaxshi bo'lardi. Ko'misiya tuzish vazifasini men O'zbekiston Yozuvchilari soyuzining respublika qo'mitasidan so'rar edim.

Boshqarmaga xat. — Mazkur maqola N. To'raqulovning «Hamlet»ga tuhmat» («Qizil O'zbekiston», 1936, 27 iyul) nomli chiqishiga javob tariqasida yozilgan va «Qizil O'zbekiston»ning shu yil 28 iyul sonida e'lon qilingan.

Nazir To'raqulov (1892—1939) — yirik davlat arbobi, jurnalist, tilshunos olim. 20—30-yillarda vaqtli matbuotda qator maqolalari, turli taxalluslar bilan imzolangan she'rlari e'lon qilingan. Qatag'on qurbonlaridan.

ABDURAUF FITRAT
(1886-1938)

1937-yili "xalq dushmani" sifatida hibsga olinib, 1938-yili Toshkent shahrining hozirgi Yunusobod tumani Bo'zsuv qirg'og'idagi qatlgohda otib tashlandi.

MUNAVVAR QORI ABDURASHIDXONOV
(1878 - 1931)

U 1929-yilda qamoqqa olinadi va 1931-yilda otib o'ldiriladi. Uning xoki Moskvadagi Vagankovo qabristonidadir.

**Oybek
(1905-1968)**

XULOSA:

- **Tarixni unutmog- O`zlikni unutmog demakdir.**

Usmon Nosir